18/07/2021

«Ανθή», η άγνωστη καπετάνισσα της Κασσάνδρας στην Επανάσταση του ’21

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

«Όταν καταστράφηκαν τα χωριά της Χαλκιδικής το καλοκαίρι του 1821, περίπου 4.000 γυναίκες αιχμαλωτίσθηκαν μαζί με τα παιδιά τους και μεταφέρθηκαν στα σκλαβοπάζαρα της Κωνσταντινούπολης, της Σμύρνης και της Βόρειας Αφρικής», αφηγείται στο ραδιόφωνο του Αθηναϊκού και Μακεδονικού Πρακτορείου Ειδήσεων , Πρακτορείο 104,9 η αρχαιολόγος, ερευνήτρια και συγγραφέας, Ελένη Στούμπου- Κατσαμούρη παρουσιάζοντας την άγνωστη ιστορία μιας νέας γυναίκας-οπλαρχηγού από τη Δυτική Μακεδονία που έζησε από μέσα την πολιορκία της Κασσάνδρας.

Μετά την καταστροφή της Χαλκιδικής, οι αγωνιστές οχυρώθηκαν στη χερσόνησο της Κασσάνδρας και αντιστάθηκαν με επιτυχία για τουλάχιστον τέσσερις μήνες, μέχρι την τελική πτώση στις αρχές Νοεμβρίου του 1821.

Η έρευνα της αρχαιολόγου για την επανάσταση στη Χαλκιδική στα αγγλικά και γαλλικά αρχεία Τύπου ξεκίνησε το 2018.

Η κ. Στούμπου αναζητούσε το νήμα της διαδρομής ενός Έλληνα που ξεκίνησε από την Λαρίγκοβα (σημερινή Αρναία Χαλκιδικής) και έφτασε να ζει στο Χάιντ Παρκ του Λονδίνου της Βικτωριανής εποχής, ιστορία που κατέγραψε στο βιβλίο της «Από την Λαρίγκοβα στο Χάιντ Παρκ», το οποίο κυκλοφόρησε πρόσφατα.

«Σ' ένα περιηγητικό κείμενο της διάσημης το 19ο αι. συγγραφέως Dora d' Istria, βρήκα την ιστορία μιας γυναίκας οπλαρχηγού, που πολέμησε ντυμένη άνδρας στη Δυτική Μακεδονία και συμμετείχε στην αντίσταση των αγωνιστών στην Κασσάνδρα».

«Το όνομα "Ανθή" που της δίνει η συγγραφέας, πιθανότατα δεν είναι αληθινό, αλλά η ιστορία, όπως έδειξε παλιότερη έρευνα του Απ. Βακαλόπουλου, φαίνεται πως είναι πραγματική και τη μετέφερε στη συγγραφέα ο Δυτικομακεδόνας λόγιος και δάσκαλός της, Γρηγόριος Παπαδόπουλος. Η Dora d'Istria γράφει ότι η Ανθή, κόρη αρματολού, γνώριζε την τέχνη του πολέμου κι αφού έδρασε στη Δυτική Μακεδονία κατευθύνθηκε στην Κασσάνδρα για να συναντήσει τον αδελφό της που αγωνίζονταν μαζί με τους πολιορκημένους. Εκεί ξαναφόρεσε τα γυναικεία ρούχα και ήταν επικεφαλής των γυναικών σ' ένα επικίνδυνο έργο: μόλις έπεφταν στο έδαφος τα βλήματα από τα τουρκικά πυροβόλα, οι γυναίκες έτρεχαν και τα έσβηναν με κουβάδες νερό για να σταματήσουν την εξάπλωση της φωτιάς, που ήταν το ίδιο επικίνδυνη για τους πολιορκημένους», συνεχίζει η Ελένη Στούμπου.

«Όλοι πήγαν για να πεθάνουν»

Η αρχαιολόγος Ελένη Στούμπου μίλησε για το μικρό χώρο που καταλαμβάνουν σήμερα στη συλλογική μνήμη τα γεγονότα της Επανάστασης στη Χαλκιδική, σε σχέση με της σημασία τους την εποχή που εκτυλίσσονταν: «Στα σχολικά βιβλία υπάρχουν πολύ σύντομες αναφορές στην επανάσταση στη Χαλκιδική σε σχέση με τα άλλα μέτωπα του Αγώνα. Το 1821 όμως, όπως και το 1822 τα άρθρα που αφιερώνονταν σ' αυτή στον Αγγλικό και Γαλλικό Τύπο ήταν πολυάριθμα και η κοινή γνώμη παρακολουθούσε με λεπτομερείς αναφορές τα γεγονότα. Έχει σημασία επίσης, ότι πριν από την πτώση, σημειώθηκαν τρεις ή τέσσερις νίκες των

Ελλήνων».

Μετά την εισβολή των Τούρκων στην Κασσάνδρα, η “Ανθή” ήταν ανάμεσα σ’ αυτούς που κατέφυγαν με πλοία στις Σποράδες. Η καταστροφή που ακολούθησε ήταν δραματική. Υπάρχουν αναφορές για 10.000 χιλιάδες γυναίκες της Χαλκιδικής που πουλήθηκαν στα σκλαβοπάζαρα…

“Η μετατροπή του ανθρώπου από ραγιά με κάποια δικαιώματα ζωής σε σκλάβο ήτανε το χειρότερο που μπορούσε να συμβεί στους ηττημένους. Οι Ελληνίδες διάλεγαν το θάνατο, γιατί η σκλαβιά σήμαινε ατίμωση, βασανιστήρια και αποχωρισμό από τα παιδιά τους που πουλιούνταν χωριστά» λέει η ερευνήτρια. “Σύμφωνα με τους περιηγητές, στην Επανάσταση ήταν η πρώτη φορά που γέμισαν τα σκλαβοπάζαρα της Κωνσταντινούπολης με Ελληνίδες, εκτεθειμένες μέσα σε κλουβιά, όπως τα ζώα, για να τις διαλέξουν οι υποψήφιοι αγοραστές. Μέχρι τότε πουλιούνταν Κιρκάσιες κι Αφρικανές. Ήταν κάτι που τάραξε ένα μέρος του χριστιανικού κόσμου και συνέβαλε στο να αλλάξει το κλίμα υπέρ της ελευθερίας των Ελλήνων”. Μαζί με τις γυναίκες της Νάουσσας, τις Σουλιώτισσες και τις ηρωίδες που σώθηκε το όνομά τους, μια αναφορά οφείλεται και στις γυναίκες της Χαλκιδικής που πλήρωσαν σκληρό τίμημα για την ελευθερία, καταλήγει η Ελένη Στούμπου.

Οι αγωνίστριες του ’21 δεν πήραν ούτε σύνταξη

Από τύχη, η συγγραφέας Dora d’Istria διέσωσε την ανάμνηση της «Ανθής», αλλά είναι βέβαιο ότι υπήρξαν κι άλλες γυναίκες που πήραν μέρος στον Αγώνα και ξεχάστηκαν. Μάθαμε για την Μπουμπουλίνα ή τις Σουλιώτισσες, όμως οι περισσότερες που πήραν τα όπλα στα χέρια τους και πάλεψαν σαν «παλικάρια», δεν είχαν καμιά αναγνώριση από το ελληνικό κράτος. Τιμητική σύνταξη μπορούσε να πάρει μία Ελληνίδα μόνο αν ήταν χήρα αγωνιστή, ενώ αν ήταν η ίδια αγωνίστρια, δεν είχε αυτό το δικαίωμα.

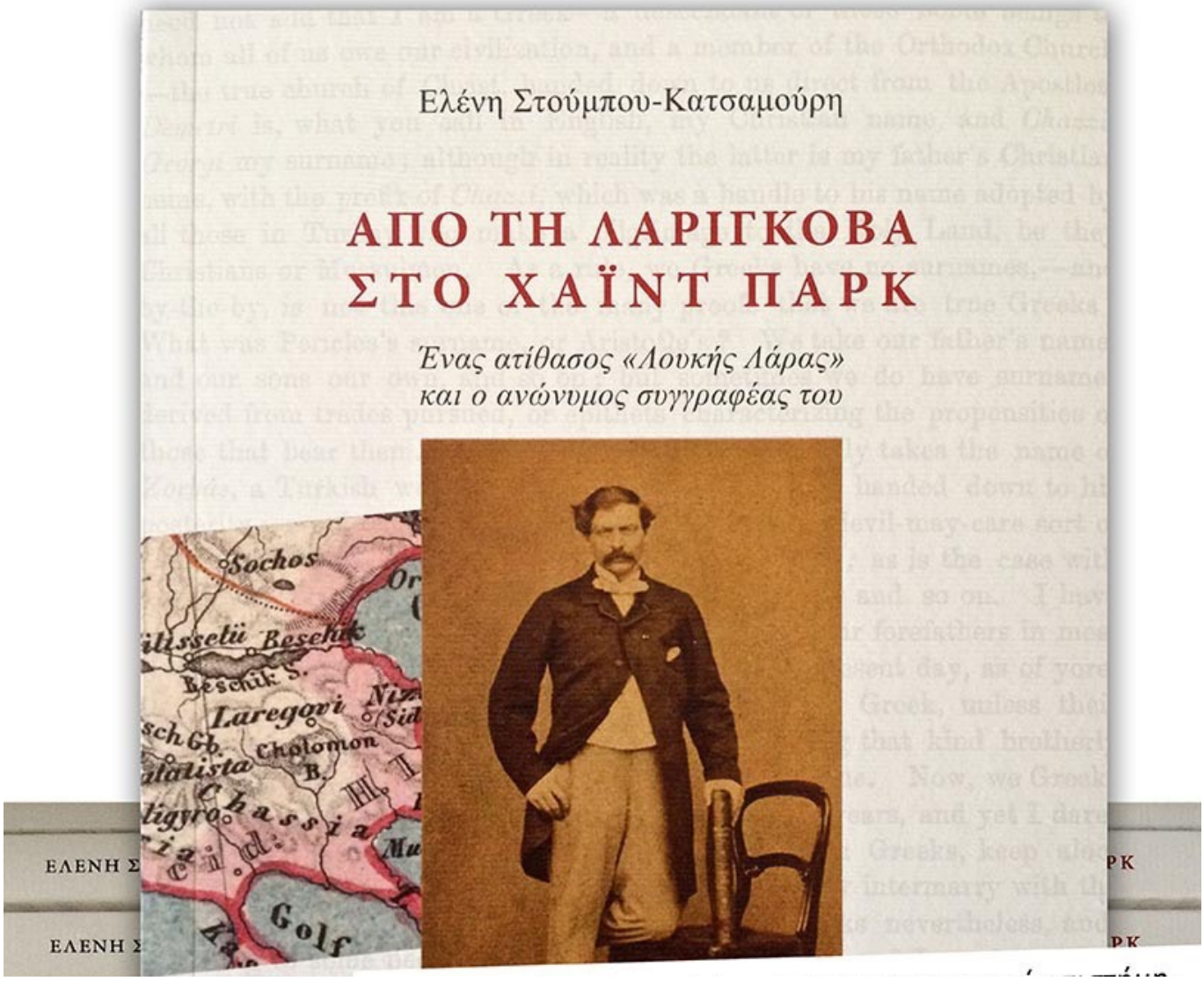
Ελένη Στούμπου-Κατσαμούρη
ΑΠΟ ΤΗ ΛΑΡΙΓΚΟΒΑ
ΣΤΟ ΧΑΪΝΤ ΠΑΡΚ
Ένας ατίθασος «Λουκής Λάρας»
και ο ανώνυμος συγγραφέας του
Sochos
Laregovi
Golf

Πηγή: ΑΠΕ – ΜΠΕ